

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Γ' ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΩΝ ΓΕΝΙΚΩΝ ΛΥΚΕΙΩΝ

ΚΕΙΜΕΝΟ 1: Οι οπαδοί

[1] Αφού ο «φίλαθλος» - ως λάτρης του αθλητισμού εν γένει που κοσμεί τα θεωρεία των αγωνιστικών χώρων – είναι κατασκευασμένη και ανύπαρκτη υπόθεση, το μόνο που απομένει είναι ο οπαδός (εκ του οπάζω: συνοδεύω τον κυνηγό ή τον πολεμιστή). Το φαινόμενο είναι παγκόσμιο και, ευτυχώς, χαρακτηρίζει τις καθυστερημένες χώρες (Νότιο Αμερική κ.λπ.) όσο και τις υπεραναπτυγμένες (ΗΠΑ, Αγγλία, Γερμανία κ.λπ.). Τονίζουμε το «ευτυχώς», γιατί αν ίσχυε μόνο για τις κοινωνίες της υποανάπτυξης, η ερμηνεία θα έβγαζε μάτια: ένας στρατός εξαθλιωμένων και ανήμπορων τι άλλο μπορεί να κάνει; Αφού δεν μπορεί να αρπάξει από τον λαιμό τους αληθινούς του εχθρούς, πάει στη χοάνη του γηπέδου, για να απολαύσει φθηνούς θριάμβους και πλασματικά αντισταθμίσματα.

[2] Πώς γίνεται, όμως, και γεμίζουν ακόμα και τα στάδια των χωρών που δεν θεωρούνται πτωχοκομεία; Οι κοινωνιολόγοι υποφέρουν από ένα ύποπτο βηχαλάκι μπρος σε αυτήν την ερώτηση, γιατί, παρά την απλότητά της, είναι αληθινή σπαζοκεφαλιά. Καλά οι νέοι των 15-25 ετών που έχουν ζεστό αίμα και εν πάσει περιπτώσει έχουν κλίση στην κίνηση, την υπερβολή και τη φασαρία. Καλά οι φτωχοδιάβολοι, που το ζάρι τους φέρνει μόνο άσο και διπλό. Αλλά και ένας καλλιεργημένος άνθρωπος, με γούστο και γνώμη, γιατί να θρονιάζεται μέσα στα στάδια; Τι του λείπει; Σε τι τον ικανοποιούν, τέλος πάντων, αυτά τα θεάματα όπου ο αθλητής – άνθρωπος που δεν μιλάει – προσφέρει παραλλαγές του πυξ και λαξ;

[3] Κάτι που σπάνια λογαριάζουμε είναι ότι ο οπαδός στρατολογείται από πολύ τρυφερή ηλικία, όταν ο ψυχισμός απαιτεί απλά και κραυγαλέα σχήματα. Δεν έχει σημασία ότι στα πενήντα και στα εξήντα διατηρεί κανείς το πάθος του για έναν σύλλογο. Το βασικό είναι ότι αυτή η λαχτάρα για νίκη και ικανοποίηση είναι ένα σχοινί που τη μια άκρη του κρατάει και με τα δυο χέρια ένα παιδί. Αν η παιδική ηλικία είναι η πιο ευφάνταστη ηλικία, τι πιο γοητευτικό από το να παραδίδεται κανείς στην παιδικότητά του; Όποιο και αν είναι το παραπλανητικό πλαίσιο – επιχειρήσεις, στοιχήματα, βία – τα παιχνίδια παραμένουν θεσμοποίηση της παιδικής λαχτάρας για επικράτηση.

[4] Να γιατί έχουν απόλυτο δίκιο όσοι φρονούν ότι το ποδόσφαιρο και τα ομαδικά αθλήματα εν γένει δεν αντέχουν σε σοβαρή κριτική. Εκεί, άλλωστε, βρίσκεται το μυστικό. Αν πεις ότι στο μπάσκετ δέκα μαντράχαλοι αγωνίζονται να ρίξουν την μπάλα σε μια τρύπα, λες τα πάντα και συνάμα δεν λες τίποτα. Η μανία του οπαδού ξεκινάει από αυτό το «τίποτα» και θεριεύει σε αυτό το «πάντα». Ξεκινώντας από την απλή περιέργεια, τελικά ταυτίζει άμεσα το «εγώ» του με το φέρεσθαι ενός συλλόγου. Τα υπόλοιπα ακολουθούν.

[5] Πιθανότητα αρέσει στον άνθρωπο να αισθάνεται ετεροκαθορισμένος, εξάρτημα ξένης προσπάθειας. Ενώ, γενικά, θεωρείται παθητικότητα να αγωνίζεσαι με ξένα χέρια και πόδια, τελικά αυτό αποδεικνύεται ψυχολογικό φάρμακο μεγάλης ολκής. Ο οπαδός μπορεί να ενθουσιάζεται από το ρίγος του κινδύνου αλλά και να τοκίζει τα πάντα στην ελπίδα της προσεχούς επιτυχίας.

[6] Έτσι όπως τελείται το παιχνίδι, χωρίς διάλογο, χωρίς άλλα κριτήρια εκτός από τη δύναμη και την επιβολή, είναι μεγάλο καταφύγιο για κάθε ηλικία, για κάθε στομωμένη φαντασία, για κάθε ευφάνταστη διάθεση.

Παπαγιώργης, Κ. (1996). Περιοδικό ΑΝ της Απογευματινής, 12/5/1996. (Διασκευή)

ΚΕΙΜΕΝΟ 2: Ολυμπιακή παιδεία και νεανική παραβατικότητα

Γενικά, οι έφηβοι που εμφανίζουν απόκλιση από μια «αποδεκτή» συμπεριφορά είναι νέοι εγκλωβισμένοι οι ίδιοι στις αλυσίδες της παιδικής τους ηλικίας, όπου βίωσαν εγκατάλειψη, διακρίσεις, περιφρόνηση και κακή χρήση της εξουσίας, τα οποία και διαιωνίζονται από τη μια γενιά στην άλλη. Όταν τα παιδιά αυτά μπορέσουν να βιώσουν συνειδητά την αδυναμία και την οργή των πρώτων χρόνων της ζωής τους, δεν θα χρειάζονται πια να κρατούν σε απόσταση αυτά τα συναισθήματα και, ταυτόχρονα, ν' ασκούν εξουσία σε άλλους, επισημαίνει η Alice Miller. Η ολυμπιακή παιδεία μπορεί να προσφέρει έναν χώρο επούλωσης της σκληρότητας και της κακομεταχείρισης που έχουν βιώσει οι νέοι αυτοί, υπό τον όρο ότι δεν λειτουργεί με αυταρχισμό και διακρίσεις, αλλά με ανθρωπισμό. Το ίδιο ισχύει και για τις αθλητικές δραστηριότητες, με την προϋπόθεση ότι δεν αναπαράγουν το αυστηρό σύστημα επιλογής και κατάταξης, αλλά εκεί αναγνωρίζεται κάθε είδους προσφορά.

Η εφαρμογή στην πράξη της ολυμπιακής παιδείας προϋποθέτει, εν προκειμένω, την υιοθέτηση εκ μέρους της πολιτείας μιας νέας αθλητικής ιδεολογίας, η οποία σημαίνει μεταξύ άλλων: την αναγνώριση της μοναδικότητας του ατόμου, την αξιοποίηση του ψυχαγωγικού και παιγνιώδους χαρακτήρα του αθλητισμού, τον περιορισμό του κατακερματισμού του χρόνου των μαθητών, τη βελτίωση των αθλητικών υποδομών τόσο στο σχολείο, όσο και στη γειτονιά, μέσα από την οποία μπορεί να δημιουργηθεί η αίσθηση της ομαδικότητας και της κοινότητας. Κυρίως, όμως, την αλλαγή νοοτροπίας, ώστε ν' απαλλαγεί ο αθλητισμός από τον ψυχαναγκασμό της πρωτιάς ή την περιφρόνηση του ηττημένου, στοχεύοντας στην αποκατάσταση της επαφής του εφήβου με τη φύση, το σώμα του και την ομάδα, και όχι στον ανταγωνισμό του άλλου. Η πολιτεία ας συνειδητοποιήσει ότι οι ανταγωνιστικές και συγκρουσιακές τάσεις που κυριαρχούν στις σύγχρονες κοινωνίες, ειδικά των μεγαλουπόλεων, έχουν δυσμενείς έως και δραματικές επιπτώσεις στην ομαλή λειτουργία της ίδιας της κοινωνίας.

Τα ποσοστά της παραβατικότητας των νέων στην Ελλάδα έχουν σήμερα τάση αύξησης και θα πρέπει να συνετίσουν την πολιτεία απέναντι σε ένα σημαντικό κοινωνικό πρόβλημα. Οι νέοι αυτοί δεν είναι επισκέπτες από άλλο πλανήτη, αλλά τα παιδιά μας, δηλαδή έργο και καθρέφτης μας. Με την παραβατικότητά τους κρούουν τον κώδωνα του κινδύνου για την κοινωνία που δημιουργήσαμε.

Η «ολυμπιακή παιδεία», ως συστατικό στοιχείο μιας εκ βάθρων αναγεννημένης παιδείας, θα πρόσφερε πολλά σε κάθε νέο, πόσο μάλλον στα δυσκολεμένα παιδιά, καθώς θα λειτουργούσε σαν ηχείο των ψυχολογικών και σωματικών κραδασμών τους, και σαν φυσικό παρατηρητήριο των εντάσεων, των συγκρούσεων και των μεταπτώσεών τους. Αξιοποιώντας την ανάγκη της εφηβείας για συμμετοχή σε ομάδες ή παρέες ομοφύλων, θα εντάσσονταν οι νέοι σε αθλητικές ομάδες, στις οποίες θα αποφόρτιζαν το περίσσειμα της ενέργειάς τους, νιώθοντας παράλληλα δημιουργικοί και εξελίξιμοι. Η νεολαία δεν μπορεί να αντιμετωπίζεται μόνο ως χώρος ανίχνευσης νέων ταλέντων, αλλά διά της ολυμπιακής παιδείας μπορεί να ενισχυθεί το αυτοσυναίσθημα και η άσκηση αυτοελέγχου και αυτοσυγκράτησης, χαλιναγωγώντας τις αυτοκαταστροφικές κι αφιθυμικές αντιδράσεις του νέου.

Κων. Γογγάκη, «Η συμβολή της ολυμπιακής παιδείας στην αντιμετώπιση της παραβατικότητας των νέων»

ΚΕΙΜΕΝΟ 3:

ΟΥΜΠΕΡΤΟ ΣΑΜΠΙΑ «Τοπική Ομάδα»

Οι ποδοσφαιριστές της ομάδας της Τεργέστης φέρουν στη φανέλα τους το έμβλημα της πόλης, δύο λόγχες με έναν κρίνο. Ο Ιταλός συμπατριώτης τους ποιητής καμαρώνει την τοπική ομάδα, εκφράζοντας στο ποίημά του τη συγκίνηση και τη λατρεία του.

Ανάμεσα στο πλήθος κι εγώ σας χαιρετώ, ερυθρόλευκοι
λογχοφόροι της Τεργέστης.

Εβγήκατε απ' τα σωθικά της πάτριας γης,
και μια συνοικία ολόκληρη σας έχει λατρέψει.

Σαν ξεκινά το παιχνίδι με κυριεύει η ταραχή.

Πάνω στην πράσινη χλόη, κάτω απ' τον λαμπερό
ήλιο του χειμώνα

το αγνοείτε

αλλ' εκφράζετε πανάρχαιες ορμές
θαυμαστές του ανθρώπου.

Τα βάσανα

που ξάφνου κάνουν τα μαλλιά κι ασπρίζουν

δε σας ταιριάζουν! Η δόξα

σκάει ένα χαμόγελο για σας

εφήμερο: το καλύτερο δώρο της. Ζωή σας

τ' αγκαλιάσματα, τα πρόσχαρα νεύματα.

Έχετε νιάτα, θέρμη και στα πόδια φτερά

για τη μητέρα-ομάδα που σας έχει αναθρέψει.

Για όλα τούτα ο ποιητής σάς λατρεύει,

αλλιώς από τους πολλούς

εξίσου συγκινημένος.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ Α

A1. Να γράψετε την περίληψη της 2^{ης} παραγράφου του κειμένου 2 («η εφαρμογή στην πράξη... κοινωνίας») σε 70-80 λέξεις (μονάδες 20)

ΘΕΜΑ Β

B1. Να ελέγξετε την ορθότητα ή το λάθος των παρακάτω προτάσεων, σύμφωνα με το κείμενο 1, σημειώνοντας «Σωστό ή Λάθος». (μονάδες 10)

1. Η παρουσία του φαινομένου του οπαδισμού και σε αναπτυγμένες χώρες διευκολύνει την ερμηνεία του.
2. Ένας καλλιεργημένος άνθρωπος δεν αρέσκεται στην παρακολούθηση ομαδικών αθλημάτων.
3. Η προσήλωση του οπαδού στα ομαδικά αθλήματα εγκαθιδρύεται στην παιδική ηλικία.
4. Η προσήλωση του οπαδού στα ομαδικά αθλήματα οφείλεται στην αξία των παιχνιδιών αυτών.
5. Η έμμεση βίωση του αγώνα επιδρά θετικά στην ψυχοσύνθεση.

B2. α) Στην πρώτη παράγραφο του κειμένου 1 ο συγγραφέας έχει στόχο να πείσει και να ευαισθητοποιήσει για τον ισχυρισμό του. Να εντοπίσετε δύο τρόπους και δύο μέσα πειθούς που το αποδεικνύουν (μονάδες 10).

β) Το κείμενο 1 που διαβάσατε είναι δοκίμιο. Βρείτε τρία χαρακτηριστικά που το αποδεικνύουν (μονάδες 6).

B3. α) Ποια σχέση δηλώνουν οι παρακάτω διαρθρωτικές λέξεις στο κείμενο 2: όταν, κυρίως, όμως, δηλαδή, καθώς (μονάδες 5).

β) Αιτιολογείστε την επιλογή του συγγραφέα να ολοκληρώσει τη δεύτερη παράγραφο του κειμένου 1 με μια σειρά ερωτημάτων (μονάδες 4).

ΘΕΜΑ Γ

Γ1. Πως εκφράζει ο ποιητής τη λατρεία του προς την τοπική ομάδα; Να στηρίξετε την απάντησή σας με αναφορά σε τρεις κειμενικούς δείκτες. Πως εκδηλώνουν οι σύγχρονοι φίλαθλοι την αγάπη για την ομάδα τους; (μονάδες 15)

ΘΕΜΑ Δ

Δ1. Στο πλαίσιο της πανελλήνιας ημέρας σχολικού αθλητισμού συντάσσετε ένα άρθρο (350-400 λέξεις) για τη σχολική εφημερίδα με το οποίο ενημερώνετε τους συμμαθητές σας για τους λόγους που αυξάνεται το φαινόμενο του αθλητικού οπαδισμού στη χώρα μας καθώς και για τους τρόπους με τους οποίους το σχολείο και η πολιτεία θα προωθήσουν στους μαθητές το αθλητικό ιδεώδες. Μπορείτε να αξιοποιήσετε στοιχεία από τα δυο μη λογοτεχνικά κείμενα (μονάδες 30).